

Załącznik nr 2

Lublin, 3 sierpnia 2015 roku

Dr Beata Surmacz
Wydział Politologii
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Beata Surmacz

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne z podaniem miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

Po ukończeniu w 1981 roku I Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Lublinie rozpoczęłam studia na kierunku nauki polityczne w Międzyuczelnianym Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Studia te ukończyłam z wynikiem bardzo dobrym w 1986 roku (praca magisterska *Uznanie Chińskiej Republiki Ludowej przez Stany Zjednoczone* – promotor dr hab. Ziemowit Jacek Pietraś). Rozprawę doktorską zatytułowaną *Polsko-ukraiński traktat o dobrym sąsiedztwie. Politologiczna analiza decyzji* obroniłam na Wydziale Politologii UMCS 5 lipca 2001 roku. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Ziemowit Jacek Pietraś, zaś recenzentami prof. dr hab. Teresa Łoś-Nowak (Uniwersytet Wrocławski) i dr hab. Andrzej Czarnocki (UMCS). Posiadam stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych

W latach 1989-1993 byłam zatrudniona jako pracownik naukowo-techniczny w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – koordynacja techniczna Centralnego Programu Badawczego 11.4. W 1993 roku zostałam zatrudniona na stanowisku asystenta, a po uzyskaniu w 2001 roku stopnia doktora na stanowisku adiunkta na Wydziale Politologii UMCS, gdzie pracuję do chwili obecnej. Wydział Politologii UMCS pozostaje moim podstawowym miejscem pracy w rozumieniu przepisów prawa o szkolnictwie wyższym.

Dodatkowo w latach 1999-2002 byłam zatrudniona na stanowisku wykładowcy w Wyższej Szkole Biznesu w Radomiu, a w latach 2002-2014 na stanowisku wykładowcy w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie. W obydwu przypadkach były to moje dodatkowe miejsca pracy. Ponadto w latach 2012-2014 pełniłam funkcję kierownika Katedry Stosunków Międzynarodowych w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

a. tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Beata Surmacz, *Ewolucja współczesnej dyplomacji. Aktorzy – struktury – funkcje*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015, s. 533

Recenzent wydawniczy: prof. dr hab. Teresa Łoś-Nowak (Uniwersytet Wrocławski)

b. omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Podstawowym celem monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe jest zbadanie, w jaki sposób zmiany środowiska międzynarodowego wpływają na instytucję dyplomacji, a więc analizie podlega proces zmiany instytucjonalnej. Przejście od przedwestfalskiego do westfalskiego systemu stosunków międzynarodowych skutkowało zasadniczymi zmianami w sferze dyplomacji. Państwa stały się jedynymi aktorami działań dyplomatycznych i reprezentantami terytorialnie zorganizowanych interesów. Dyplomacja średniowieczna została zastąpiona przez dyplomację nowożytną, opartą na zasadach traktatu westfalskiego, przede wszystkim na absolutyzacji zasady suwerenności. Współcześnie w znaczący sposób

zmieniły się parametry funkcjonowania środowiska międzynarodowego, które określa się jako środowisko późnowestfalskie czy ponowoczesne. Charakteryzuje się ono współlistnieniem podstawowych cech ładu westfalskiego i nowych cech warunkowanych procesami globalizacji i fragmentacji. Nowe jakościowo cechy dotyczą przede wszystkim wzrastającej heterogeniczności podmiotowej struktury środowiska międzynarodowego, ewolucji jego struktury przedmiotowej, zatarcia granic pomiędzy wnętrzem państwa a jego środowiskiem międzynarodowym, rewolucyjnych zmian w sposobie informowania i komunikowania, ale także sposobu funkcjonowania tego środowiska i sterowania nim. Zmiany te stanowią niewątpliwie źródło wyzwań dla praktyki politycznej, także dla dyplomacji.

Tak ujęty cel odzwierciedla podstawowe funkcje nauki o stosunkach międzynarodowych: deskrypcję, a więc przedstawienie zmian, jakie zachodzą w sferze dyplomacji; eksplanację, a więc identyfikację czynników, mechanizmów, ale i skutków tych zmian; a także, w ograniczonym stopniu, funkcję prognostyczną, wskazując tendencje ewolucji współczesnej dyplomacji.

Dyplomacja jest pojęciem wieloznacznym, można w zasadzie stwierdzić, że nie istnieje powszechnie przyjęta, jednoznaczna jej definicja. Pojęcie to jest często stosowane jako: synonim polityki zagranicznej, sposób prowadzenia tej polityki, proces czy sztuka prowadzenia stosunków międzynarodowych poprzez negocjacje bądź inne środki o charakterze pokojowym, mechanizm sterowania stosunkami międzynarodowymi, instrument polityki zagranicznej państwa czy zespół ludzi zatrudnionych w służbie zagranicznej. Co więcej, zadziwiająco rzadko była i jest obiektem teoretycznego zainteresowania w najbardziej wpływowych paradygmatach badawczych stosunków międzynarodowych.

W przedstawionej monografii dyplomacja jest definiowana jako instytucja stosunków międzynarodowych, to znaczy zbiór reguł, norm, zwyczajów i ról, które regularyzują stosunki pomiędzy aktorami międzynarodowymi (przede wszystkim państwami) oraz umożliwiają im przetrwanie i interakcje w zdecentralizowanym środowisku. Ten zbiór reguł i procedur jest osadzony w praktykach, strukturach i kulturach ministerstw spraw zagranicznych i ich sieci dyplomatycznych, które tworzą organizacyjną bazę dyplomacji.

W pracy przyjęto dwa podstawowe założenia. Po pierwsze, założono, że instytucje społeczności międzynarodowej są wskaźnikami strukturalnych przeobrażeń ładu międzynarodowego. Jego zmiana na ogół skutkuje zmianami dotyczącymi instytucji funkcjonujących w danym porządku. Po drugie, przyjęto założenie, że dyplomacja jest zarówno nośnikiem, jak i produktem systemu międzypaństwowego, a więc podstawowymi

podmiotami dyplomacji są państwa. Jednocześnie założono, że współcześnie instytucja dyplomacji składa się z „twardego rdzenia” oraz „miękkiej otoczki” (*soft shell*). „Rdzeń” dyplomacji jest sferą stosunków między państwami i stanowi zamknięty system regulowany prawem dyplomatycznym, które jest częścią międzynarodowego prawa publicznego. *Soft shell* dyplomacji jest szeroką sferą, w której funkcjonują różni aktorzy zaangażowani w interakcje dyplomatyczne: organizacje pozarządowe, korporacje transnarodowe, regiony czy miasta. „Organizacyjna podróż” z *soft shell* do „rdzenia” jest ekstremalnie trudna, aczkolwiek, jak wykazano w przypadku Unii Europejskiej, możliwa.

Zakres przedmiotowy książki jest ograniczony jej podtytułem: *Aktorzy, struktury, funkcje*. Analizie podlega więc przede wszystkim ewolucja struktury podmiotowej dyplomacji, ewolucja struktur, poprzez które aktorzy prowadzą działania dyplomatyczne (baza organizacyjna dyplomacji), oraz funkcji tych struktur. Zakres przestrzenny analizy ma zasięg globalny. Analizując ewolucję bazy organizacyjnej, oczywiście ze świadomością zróżnicowania organizacyjnego, mającego swoje źródła chociażby w pluralizmie kulturowym, wskazano przede wszystkim tendencje ogólne, które są wspólne dla większości struktur dyplomatycznych. Zakres czasowy analizy, co do zasady, obejmuje okres po 1989 roku, aczkolwiek wiele trendów, na które wskazano w pracy, ma swoje korzenie czy pierwowzory w latach wcześniejszych. Zakończenie zimnej wojny i upadek systemu dwubiegunowego stanowiły swoisty katalizator rozwoju wielu zjawisk i procesów, dla których ów układ sił tworzył ograniczenia, przede wszystkim procesów globalizacji. Poszerzyły również w znaczny sposób przestrzeń do prowadzenia działań dyplomatycznych i dialogu.

Przeprowadzona analiza koncentrowała się wokół następujących pytań badawczych: (1) Jaka jest natura współczesnej dyplomacji oraz jej instytucjonalna tożsamość w kontekście zmian środowiska międzynarodowego? (2) Jaki charakter mają zmiany dyplomacji: czy jest to zmiana instytucji czy zmiana w instytucji? (3) Jakie są źródła i czynniki zmiany instytucji dyplomacji? (4) Czy państwa podejmują procesy adaptacyjne w odniesieniu do struktur i praktyk dyplomatycznych i jaki mają one charakter? (5) Jak zmieniają się struktury organizacyjne dyplomacji i ich funkcje? (6) Jaka jest relacja pomiędzy zmianami struktury społeczności międzynarodowej a instytucją dyplomacji? (7) Jak konceptualizować trwałe i celowe relacje zachodzące na arenie międzynarodowej z udziałem aktorów niepaństwowych? Czy możemy je nazywać dyplomacją? Jeżeli tak, to jak zmienia się definicja i istota dyplomacji? Czy jej natura staje się postterytorialna? (8) Czy aktorzy niepaństwowi przyjmują i adaptują się do norm i praktyk ustanowionych w tej dziedzinie przez państwa?

Czy tworzą własne normy i praktyki konstytuujące nową kulturę dyplomatyczną? (9) Jak do zmian w instytucji dyplomacji adaptuje się dyplomacja RP?

W pracy przyjęto pięć hipotez badawczych, których weryfikacja pozwoliła odpowiedzieć na pytanie o charakter, zakres i dynamikę ewolucji współczesnej dyplomacji.

Hipoteza I: Zmiana parametrów funkcjonowania środowiska międzynarodowego hybrydyzuje instytucję dyplomacji. Charakteryzuje się ona współlistnieniem cech dyplomacji westfalskiej oraz nowych cech warunkowanych procesami globalizacji, fragmentacji oraz rewolucji informacyjnej.

Hipoteza II: Nowoczesne środki komunikacji zmieniają naturę „dyplomatycznej czasoprzestrzeni” – intensyfikują tempo dyplomacji, zagęszczają jej przestrzeń, zwiększają jej transparentność i interaktywność. Zmieniają zakres i sposób wykonywania podstawowych funkcji dyplomatycznych.

Hipoteza III: Zmiana środowiska, w jakim funkcjonuje instytucja dyplomacji, prowadzi do ewolucji jej praktyk, poprzez które zasady konstytuujące dyplomację są reprodukowane i organizowane, głównymi zaś mechanizmami tej ewolucji są nakładanie się i adaptacja. Ustalone znaczenie tego, czym jest dyplomacja, jakie ma cele i funkcje, pozostaje niezmiennie. Ewolucja dyplomacji jest więc zmianą w instytucji, a nie zmianą instytucji.

Hipoteza IV: Pluralizacja podmiotów, które są nośnikami siły w stosunkach międzynarodowych, skutkuje utratą monopolu państwa na dyplomację. Pojawiają się nowi aktorzy działań dyplomatycznych, którzy uzyskują potencjał pozwalający na prowadzenie aktywności dyplomatycznej.

Hipoteza V: Wzorzec dyplomacji stworzony przez państwa jest w znaczącym stopniu powielany przez aktorów niepaństwowych (z uwzględnieniem oczywiście specyfiki ich funkcjonowania). Oznacza to, że źródłem zmiany instytucjonalnej jest w dużej mierze izomorfizm o charakterze mimetycznym i normatywnym.

Przeprowadzone badania pozwoliły na pozytywną weryfikację przyjętych hipotez i sformułowanie wniosków, które zostały zawarte w zakończeniu monografii. Stwierdzono, że instytucja dyplomacji podlega procesowi zmiany. Jej źródło należy upatrywać w zetknięciu reguł westfalskiej dyplomacji z późnowestwalskim środowiskiem międzynarodowym, charakteryzującym się innymi regułami i parametrami. Czynnikiem zmiany są przede wszystkim procesy globalizacji, fragmentacji oraz rewolucja w sposobach informowania i komunikowania. Nie jest to zmiana gwałtowna i fundamentalna, przyjmuje charakter ewolucyjny i dotyczy przede wszystkim struktur i praktyk funkcjonowania dyplomacji. Jej skutkiem jest hybrydyzacja instytucji dyplomacji. Podobnie jak w środowisku

międzynarodowym, gdzie współlistnieją cechy starego i nowego porządku międzynarodowego, tak i w dyplomacji dotychczas istniejące formy, aktorzy i struktury są uzupełniane nowymi wymiarami, a więc mamy do czynienia z mechanizmem nakładania i adaptacji. Zmiana nie dotyczy celów i funkcji dyplomacji, ale tego, w jaki sposób i za pomocą jakich struktur są one realizowane.

Ministerstwa spraw zagranicznych pozostają najważniejszymi strukturami państwa realizującymi politykę zagraniczną, aczkolwiek nie jedynymi. Dzielą tę przestrzeń z innymi aktorami rządowymi (ministerstwa sektorowe, agencje rządowe) i pozarządowymi (NGOs, instytucje biznesowe). Zasadniczej zmianie uległa również ich rola. Nie są już wyłącznymi „strażnikami” zewnętrznych relacji państwa, ale pełnią rolę „koordynatorów”. Ponadto „rozmyciu” ulega ich pole operacyjne. Coraz więcej „spraw międzynarodowych” staje się „sprawami wewnętrznymi” i coraz więcej „spraw wewnętrznych” staje się „sprawami międzynarodowymi”. Aby skutecznie reagować na zmiany zachodzące w jego otoczeniu, ministerstwa podejmują procesy adaptacyjne dotyczące zarówno swojej struktury, jak i działalności operacyjnej.

Stałe misje dyplomatyczne (bilateralne i przy organizacjach międzynarodowych) stanowią nadal podstawową strukturę organizacyjną instytucji dyplomacji. Jednak, obok tradycyjnych placówek zagranicznych – w formie ambasad i konsulatów – państwa stosują także inne rozwiązania, które stanowią nowe formy reprezentacji państw we wzajemnych stosunkach. Zmieniający się układ sił we współczesnym świecie, przede wszystkim w zakresie stosunków gospodarczych, zmusza państwa do przesunięcia również swojej obecności dyplomatyczno-konsularnej w taki sposób, aby odzwierciedlała ona nowe uwarunkowania. Ewolucji podlegają struktury misji dyplomatycznych, stają się znacznie bardziej rozbudowane i skomplikowane. Wzrost zakresu spraw, którymi się zajmują, sprawia, że w ich skład wchodzi coraz większa liczba funkcjonariuszy pochodzących z innych niż MSZ ministerstw i agencji rządowych. Na skutek rozwoju nowoczesnych technologii informacyjnych zmienia się również znaczenie i sposób realizacji poszczególnych funkcji dyplomatycznych, powstają także nowe funkcje, związane przede wszystkim z dyplomacją publiczną.

Procesy globalizacji modyfikują strukturę zapotrzebowania na dyplomację. Wzrasta popyt na „usługi” w dziedzinach tzw. niskiej polityki, które na ogół dotyczą problemów globalnych, związanych z rozwojem międzynarodowym, prawami człowieka, uchodźcami, interwencjami humanitarnymi czy problemami ekologicznymi. Problemy te wymagają wielostronnej współpracy państw. Jak wynika z badań, odbywa się ona nie tylko na forach

organizacji międzynarodowych, ale również poprzez nieformalne struktury, powoływane przez państwa lub organizacje międzynarodowe. Stanowią one nowe formy dyplomatycznej działalności, które przełamują naturalne ograniczenia wynikające z tradycyjnej dyplomacji i niejednokrotnie pozwalają na koncepcyjne, innowacyjne oraz twórcze podejście do rozwiązywania problemów. Współcześnie nastąpił również wzrost znaczenia tzw. dyplomacji na szczycie, prowadzonej przez głowy państw czy szefów rządów. Szczyty dyplomatyczne, zarówno te formalne, jak i nieformalne, stały się stałym instrumentem instytucji dyplomacji. Multilateralizm XXI wieku jest o wiele bardziej złożony niż ten z okresu po II wojnie światowej. Angażuje znacznie większą liczbę aktorów; jest wielopoziomowy – dotyczy areny międzynarodowej, subnarodowej i transnarodowej.

Potwierdziła się również hipoteza, że procesy globalizacji, powodujące zmianę rozkładu siły w stosunkach międzynarodowych, wprowadzają nowych aktorów, którzy podejmują działania międzynarodowe: organizacje międzynarodowe, aktorów transnarodowych i subpaństwowych. Działania te obecnie stanowią „miękką otoczkę” dyplomacji. „Dyplomację” aktorów niepaństwowych można konceptualizować jako przekraczający granice państw proces reprezentacji i komunikacji, poprzez który aktorzy niepaństwowi realizują własne interesy, poszukują wpływu na zachowania innych aktorów międzynarodowych (państw, instytucji międzynarodowych, innych aktorów niepaństwowych) oraz możliwości rozwiązywania problemów o charakterze międzynarodowym.

Przykładem aktora, który podjął udaną „podróż organizacyjną” do „rdzenia” dyplomacji jest Unia Europejska. Jest ona aktorem dyplomatycznym *sui generis*. Zarówno prawo legacji UE, jak i praktyka jego realizacji ma charakter hybrydowy. W zakresie nawiązywania, realizowania i prawnej regulacji stosunków dyplomatycznych Unia posiada cechy zarówno państwa, jak i organizacji międzynarodowej. Podobny charakter ma Europejska Służba Działań Zewnętrznych. Jest innowacyjną strukturą hybrydową powstałą na styku organizacji o różnych kulturach organizacyjnych (instytucje UE, państwa członkowskie), łączącą ich materialne, informacyjne, prawne i organizacyjne zasoby. Służba dyplomatyczna UE nie podlega regułom klasycznej izomorficznej adaptacji do standardów i logiki stosowności pola dyplomacji, charakterystycznym dla służb nowych państw. Jest zarówno standaryzowana przez instytucję dyplomacji, jak i wprowadza nowe standardy do tej instytucji. Na poziomie struktur i procedur dyplomatycznych Unia Europejska stosuje adaptację izomorficzną, to znaczy kopiuje struktury i procedury dyplomatyczne państw. Zarazem jednak, wzmacniając heterogeniczność dyplomacji, wprowadza nowe reguły,

pozwalające aktorom niestandardowym (niepaństwowym) na wykonywanie funkcji standardowych aktorów dyplomatycznych (państw).

Dwie pozostałe kategorie – aktorzy transnarodowi i aktorzy subpaństwowi – podejmują tę „podróż organizacyjną” bardzo nieśmiało i są dosyć skutecznie do niej zniechęceni. Ich „dyplomacja” nie jest regulowana prawem dyplomatycznym, nie są ani podmiotem, ani przedmiotem uznania dyplomatycznego. Oznacza to, że państwa nie uznają ich za uczestników zinstytucjonalizowanego porządku dyplomatycznego. Niektóre ich praktyki, struktury czy wzory zachowań odbiegają od reguł klasycznej instytucji dyplomacji. Jednak w wielu przypadkach stosują mechanizmy izomorficzne. Naśladując struktury i wzory dyplomacji westfalskiej, poszukują legitymacji w oczach państw. „Nowa dyplomacja” nie zastępuje dyplomacji tradycyjnej, prowadzonej przez państwa, ale często jest jej ważnym uzupełnieniem. Ma też niewątpliwie potencjał, by w przyszłości zmienić trajektorię rozwoju instytucji dyplomacji.

Wzrost znaczenia innych niż państwo aktorów międzynarodowych stwarza potencjalne wyzwanie dla instytucji dyplomacji i dyplomatów tradycyjnych. Ponieważ każdy z nowych aktorów potrzebuje dyplomacji, pojawia się rosnąca liczba grup wyglądających jak funkcjonalny ekwiwalent dyplomatów. Jest to jednak obraz nieco fałszywy, przede wszystkim dlatego, że żadna z tych grup nie jest w stanie wypełniać pełnej gamy tych funkcji, które realizują dyplomaci, a więc: informowania, negocjowania, komunikowania, łagodzenia napięć i reprezentowania. Mogą je wypełniać częściowo, mogą być realizowane przez różne zespoły osób, ale jedynie dyplomata tradycyjny gwarantuje pełną ich realizację w jakościowo najwyższym stopniu. Jednakże ich wpływ na instytucję dyplomacji, na jej reguły, normy, zasady i praktyki powinien być zdecydowanie intensywniej i głębiej podjęty w badaniach dyplomacji – co stanowi zasadniczy postulat badawczy monografii.

Na warstwę metodologiczną monografii składają się trzy elementy: podstawy teoretyczne, które tworzy neoinstytucjonalizm; metody badawcze: metoda czynnikowa, analiza historyczna, analiza ilościowa oraz elementy analizy porównawczej; techniki badawcze, takie jak: analiza zawartości dokumentów, analiza danych statystycznych, oraz analiza stanu literatury i badań

Instytucja dyplomacji jest w monografii definiowana w oparciu o podejście neoinstytucjonalne, według którego instytucje społeczno-polityczne traktuje się nie tylko jako formy organizacyjne, ale również jako reguły i normy postępowania; instytucje są ramami interakcji międzyludzkich, społeczno-politycznych i międzynarodowych. Instytucje są tworzone przez ludzi, lecz raz wytworzone, wykazują historyczną trwałość i zdolność

determinowania działań ludzi. Wybór podejścia neoinstytucjonalnego jest podyktowany tym, że w odróżnieniu od instytucjonalizmu, neoinstytucjonalizm zakłada, iż instytucje są bardziej zmienne i dynamiczne – rozwijają się i adaptują. Zastosowanie takiego podejścia pozwala spojrzeć na dyplomację jako instytucję zdolną do podejmowania procesów adaptacyjnych

Podstawową metodą stosowaną w pracy jest analiza czynnikowa, za pomocą której zidentyfikowano czynniki zmiany instytucji dyplomacji oraz kierunki tej zmiany. Wykorzystano też analizę historyczną. Metoda ta pozwoliła nie tylko na przedstawienie genezy i przebiegu procesu instytucjonalizacji dyplomacji, ale także na uchwycenie jej zmienności w czasie. Zastosowano również analizę ilościową i analizę porównawczą, które posłużyły przede wszystkim do zestawienia i porównania potencjału dyplomatycznego państw oraz potencjału pozostałych aktorów.

Przyjęte metody zdeterminowały wykorzystanie określonych technik badawczych. Analiza zawartości aktów prawnych umożliwiła zbadanie reguł prawnych instytucji dyplomacji, a także stanu prawnego, związanego z jej strukturami organizacyjnymi. Analiza zawartości dokumentów posłużyła do analizy aktywności dyplomatycznej aktorów międzynarodowych. Analiza stanu literatury i badań dostarczyła, z jednej strony, argumentów do weryfikacji hipotez, a drugiej strony, pozwoliła również na stwierdzenie, że analiza zmiany instytucji dyplomacji, dokonana w niniejszej monografii, stanowi wkład w rozwój badań dyplomacji i stosunków międzynarodowych.

W dotychczas istniejących pracach analizowano przede wszystkim historię dyplomacji, dyplomację jako instrument polityki zagranicznej państwa bądź jako instytucję prawa międzynarodowego. Przedstawiona do oceny monografia jest pierwszą na polskim rynku wydawniczym publikacją przedstawiającą tak całościowo proces ewolucji współczesnej dyplomacji oraz zmian, jakie globalizacja i fragmentacja systemu międzynarodowego oraz rewolucja informacyjna wniosły do jej postrzegania i rozumienia. Podjęta w niej problematyka jest istotna nie tylko z punktu widzenia nauki o stosunkach międzynarodowych, ale również praktyki politycznej. Wkład w rozwój nauki o stosunkach międzynarodowych, moim zdaniem, stanowi identyfikacja tendencji ewolucji współczesnej dyplomacji w warunkach jakościowych zmian środowiska międzynarodowego oraz autorska konceptualizacja dyplomacji jako instytucji stosunków międzynarodowych, w tym próba konceptualizacji „dyplomacji” aktorów innych niż państwo – suprapaństwowych, pozapaństwowych czy subpaństwowych. Efekty przeprowadzonych badań mogą przyczynić się nie tylko do poszerzenia wiedzy na temat zmian, jakim podlega współcześnie instytucja

dplomacji, ale mogą być również pomocne w zrozumieniu ich istoty, a tym samym mieć znaczenie dla praktyki dyplomacji Polski.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Mój dorobek naukowy po doktoracie łącznie obejmuje 36 opracowań z zakresu nauki o polityce (pełny wykaz publikacji: załącznik 4). Na powyższy dorobek składają się samodzielne monografie (2 pozycje), monografia samodzielnie redagowana (1 pozycja), współredagowane monografie (2 pozycje, w tym 1 przyjęta do druku), artykuły w recenzowanych czasopismach naukowych (3 pozycje, w tym 1 przyjęty do druku), autorstwo rozdziałów w monografiach i pracach zbiorowych (20 pozycji, w tym 3 przyjęte do druku), a także inne publikacje (8 pozycji). Indeks Hirscha według Publish or Perish wynosi 4 (H-index=4)

Moje zainteresowania badawcze koncentrują się wokół dwóch dosyć szeroko zdefiniowanych obszarów: (1) dyplomacja oraz (2) problemy z zakresu polityki zagranicznej Ukrainy i stosunków polsko-ukraińskich.

Pierwszy obszar badawczy ma ścisły związek z prowadzoną przeze mnie działalnością dydaktyczną. Jako pracownik naukowo-dydaktyczny Zakładu Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii UMCS prowadzę między innymi zajęcia z prawa dyplomatycznego i konsularnego, organizacji i technik służby zagranicznej, protokołu dyplomatycznego czy korespondencji dyplomatycznej. Mając na względzie stałe podnoszenie poziomu jakości wiedzy przekazywanej studentom, postanowiłam rozwijać badania dyplomacji, których efekt może być bezpośrednio wykorzystany w procesie dydaktycznym.

Przedmiotem szczególnego zainteresowania w moich badaniach jest proces zmiany dyplomacji – jego charakter i dynamika. Istnieje powszechna opinia, że instytucje polityczne i społeczne są źródłem inercji i oporu wobec zmian. Są postrzegane jako statyczne i niekompatybilne ze społecznymi, ekonomicznymi i technologicznymi zmianami zachodzącymi w ich środowisku. Dyplomacji jako instytucji społeczności międzynarodowej często przypisuje się konserwatyzm i niski stopień adaptacyjności. W moich publikacjach staram się jednak wykazać, że instytucja dyplomacji podlega procesowi zmiany, a jego źródła mają przede wszystkim charakter egzogenny. Współczesna dyplomacja podejmuje wyzwania, wynikające ze zmian środowiska międzynarodowego, adaptując się do zmieniającej się rzeczywistości. Efektem finalnym tych badań jest oczywiście monografia wskazana jako

główne osiągnięcie badawcze, ale również badania cząstkowe, które publikowałam na przestrzeni kilku lat. Należą do nich: *Służba dyplomatyczna i konsularna*, [w:] *Międzynarodowe stosunki polityczne*, M. Pietraś (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin 2006, s. 169-184; *Dyplomacja w późnowestfalskim ładzie międzynarodowym*, [w:] *Późnowestfalski ład międzynarodowy*, M. Pietraś, K. Marzęda (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin 2008, s. 236-249; *Kto jest dziś dyplomatą*, [w:] *Nowe oblicza dyplomacji*, B. Surmacz (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin 2013, s. 21-44; *Tendencje ewolucji współczesnej dyplomacji*, [w:] *Poziomy analizy stosunków międzynarodowych*, E. Halizak, M. Pietraś (red.), Wydawnictwa Rambler, Warszawa 2013, s. 51-72; *Wpływ nowych technologii na funkcje współczesnej dyplomacji*, [w:] *Dyplomacja cyfrowa jako instrument polityki zagranicznej XXI wieku*, M. Kosienkowski, B. Piskorska (red.), Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 17-43; *New Technologies in Diplomacy*, [w:] *New Technologies as a Factor of International Relations*, M. Szkarłat, K. Mojska (red.), Cambridge Scholars Publishing, New Castle 2015, s. 76-95 (w druku); czy przyjęta do druku *Dyplomacja na szczycie*, „TEKA Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych” 2015.

Istotnym etapem tych badań stała się zorganizowana przeze mnie w 2009 roku w Lublinie konferencja *Nowe oblicza dyplomacji*, która zgromadziła liczne grono uznanych teoretyków i praktyków dyplomacji (prof. Adam Daniel Rotfeld, prof. Teresa Łoś-Nowak, prof. Marek Pietraś, prof. Longin Pastusiak, ambasadorowie: Sławomir Dąbrowa, Jerzy Maria Nowak, Wojciech Lamentowicz) oraz wydana pod moją redakcją praca *Nowe oblicza dyplomacji*, która podejmuje próbę analizy trendów ewolucji współczesnej dyplomacji, a prezentowane rozdziały odzwierciedlają zarówno wieloznaczność pojęcia dyplomacji, jak i różnorodność podejść metodologicznych do analizowania tego fenomenu.

Proces zmiany dyplomacji związany jest również ze wzrastającą heterogenicznością środowiska międzynarodowego. Państwa przestały być jedynymi podmiotami uczestniczącymi w stosunkach międzynarodowych. Obok państw pojawiają się aktorzy subpaństwowi, suprapaństwowi (UE) oraz pozapaństwowi. Badanie ich wpływu na instytucję dyplomacji jest przedmiotem następujących publikacji: *Dyplomacja niepaństwowych uczestników stosunków międzynarodowych*, [w:] *Niepaństwowi uczestnicy stosunków międzynarodowych*, A. Pawłowska (red.), Wydawnictwo WSPA, Lublin 2010, s. 47-65; „Ambasady regionów” – przedstawicielstwa polskich województw w Brukseli, „TEKA Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych” 2013, s. 5-22; „Dyplomacja” organizacji pozarządowych, „Stosunki Międzynarodowe – International Relations” 2014, nr 1 (t.49), s. 51-70; *Europejska Służba Działań Zewnętrznych – nowy model dyplomacji?*, [w:] *W*

kręgu nauki o stosunkach międzynarodowych. Księga dedykowana Profesor Teresie Łoś-Nowak, A. Dudek (red.), Wydawnictwo Rambler, Warszawa 2015, s. 327-344 czy przyjętej do druku *Unia Europejska jako aktor dyplomatyczny*, [w:] *Dyplomacja europejska wobec wyzwań w XX i XXI wieku*, E. Alabrudzińska (red.), Toruń.

Ważnym problemem badawczym w ramach szeroko zdefiniowanego obszaru dyplomacji jest również analiza procesu zmiany dyplomacji RP po 1989 roku. Przypadek Polski stanowi interesujący przykład ewolucji struktur dyplomatycznych państwa w okresie transformacji polityki zagranicznej, a jego badanie może mieć znaczenie użyteczne dla praktyki dyplomatycznej Polski. Efekty tych badań zostały zawarte w takich publikacjach jak: *Analiza zmian struktury organizacyjnej MSZ Polski po 1989 r.* [w:] *Ministerstwa Spraw Zagranicznych wobec wyzwań XXI wieku*, A. Kruk (red.), Łódź 2013, s. 7-30; *Misje specjalne wysokiej rangi w praktyce dyplomacji Polski po 1989 roku*, [w:] *Teoria i praktyka stosunków międzynarodowych. Dziedzictwo intelektualne Profesora Ziemowita Jacka Pietrasia*, M. Pietraś, H. Dumala, B. Surmacz, A. Ziętek (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin 2014, s. 51-70; czy *Ewolucja struktur organizacyjnych polskiej dyplomacji w zakresie promocji Polski na arenie międzynarodowej*, [w:] *Między Rosją a Niemcami. Dyplomacja środkowoeuropejska w XX wieku*, t. 2: 1945–2000, E. Alabrudzińska (red.), Wydawnictwo Mado, Toruń 2015, s. 315 – 344.

W omawiany obszar badawczy wpisują się również publikacje z zakresu protokołu dyplomatycznego. Należy zaznaczyć, że od wielu lat prowadzę nie tylko zajęcia z protokołu dyplomatycznego dla studentów na kierunku stosunki międzynarodowe, ale również szkolenia dla pracowników administracji samorządowej i publicznej. W ten obszar zainteresowań wpisuje się publikacja *Celebrowanie orderów i odznaczeń*, [w:] *Ordery i odznaczenia w III RP. Wybrane zagadnienia prawno-ustrojowe*, P. Jakubowski, R. Tabaszewski (red.), Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 87-101.

Rezultaty przeprowadzonych badań w zakresie dyplomacji prezentowałam na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, m.in.:

1. Ogólnopolska konferencja naukowa „Późnowestfalski ład międzynarodowy”, Kazimierz Dolny, 28-29 września 2006, referat: *Dyplomacja w późnowestfalskim ładzie międzynarodowym*
2. Ogólnopolska konferencja naukowa „Transnarodowe organizacje społeczeństwa obywatelskiego w stosunkach międzynarodowych”, Kazimierz Dolny 16-18 września 2008, referat: *Dyplomacja organizacji pozarządowych*

3. Międzynarodowa konferencja naukowa „Niepaństwowi uczestnicy stosunków międzynarodowych”, Lublin 20 września 2009, referat: *Dyplomacja niepaństwowych uczestników stosunków międzynarodowych*
4. Ogólnopolska konferencja naukowa „Nowe oblicza dyplomacji”, Lublin 22 października 2009, referat: *Kto jest dziś dyplomatą?*
5. I Kongres Politologii „Demokratyczna Polska w globalizującym się świecie”, Warszawa 22-24 września 2009: *Tendencje ewolucji współczesnej dyplomacji*
6. Ogólnopolska konferencja naukowa „Polityka zagraniczna III RP”, Toruń 7-8 stycznia 2010, referat: *Ministerstwo Spraw Zagranicznych w III RP – zmiany struktury organizacyjnej*
7. Międzynarodowa konferencja naukowa „Miękka siła w stosunkach międzynarodowych”, Wrocław 18-19 listopada 2011, referat: *„Miękka siła” w dyplomacji*
8. Międzynarodowa konferencja naukowa „New Technologies as a Factor of International Relations”, Lublin 17–18 maja 2012, referat: *New Technologies in Diplomacy*
9. Ogólnopolska konferencja naukowa „Rola ministerstw spraw zagranicznych po II wojnie światowej”, Łódź 24-25 maja 2012, referat: *Analiza zmian struktury organizacyjnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych Polski po 1989 roku*
10. II Kongres Politologii „Polska i Europa wobec wyzwań współczesnego świata”, Poznań 19-21 września 2012, referat: *„Ambasady regionów” – przedstawicielstwa polskich województw w Brukseli*
11. II Konwencja PTSM „Poziomy analizy stosunków międzynarodowych”, 10 listopada 2012, referat: *Tendencje ewolucji współczesnej dyplomacji*
12. Międzynarodowa konferencja naukowa „Między Rosją a Niemcami. Dyplomacja środkowoeuropejska w XX i XXI”, Toruń 20-21 czerwca 2013, referat: *Ewolucja struktur organizacyjnych polskiej dyplomacji w zakresie promocji Polski na arenie międzynarodowej*
13. Międzynarodowa konferencja naukowa „Dyplomacja europejska wobec wyzwań w XX i XXI wieku”, Toruń 5-6 czerwca 2014, referat: *Unia Europejska jako aktor dyplomatyczny*
14. Międzynarodowa konferencja naukowa „Polska i Unia Europejska wobec wyzwań współczesnego świata”, Lublin 16 czerwca 2014, referat: *Europejska Służba Działań Zewnętrznych – nowy model dyplomacji?*

15. Ogólnopolska konferencja naukowa „Teoria i praktyka stosunków międzynarodowych. Dziedzictwo intelektualne Profesora Ziemowita Jacka Pietrasia”, Lublin 21 listopada 2014, referat: *Misje specjalne wysokiej rangi w dyplomacji Polski po 1989 roku*

Drugi obszar badawczy stanowi polityka zagraniczna Ukrainy oraz stosunki polsko-ukraińskie. Podjęcie w badaniach tych problemów wynikało po pierwsze, z docenienia wagi wzajemnych relacji obu państw nie tylko z punktu widzenia racji stanu i polityki zagranicznej Polski, ale również ich istotności dla stosunków regionalnych w Europie i subregionalnych w Europie Środkowo-Wschodniej, a po drugie, z osobistych zainteresowań i licznych kontaktów z zaprzyjaźnionymi ośrodkami akademickimi na Ukrainie oraz logiki miejsca pracy i zamieszkania.

Głównym osiągnięciem naukowo-badawczym w tym zakresie jest monografia *Współczesne stosunki polsko-ukraińskie. Politologiczna analiza traktatu o dobrym sąsiedztwie*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002, ss. 267, która powstała na podstawie rozprawy doktorskiej. W 2003 roku otrzymałam za nią nagrodę indywidualną Ministra Edukacji i Sportu, a w 2004 roku książka była nominowana do Nagrody im. Jerzego Giedroycia. Wyróżnia ją przede wszystkim oryginalne podejście badawcze, mające na celu weryfikację teorii międzynarodowego decydowania politycznego. Monografia jest politologiczną analizą współczesnych stosunków polsko-ukraińskich, osadzoną na bazie polsko-ukraińskiego traktatu o dobrym sąsiedztwie, stanowiącego prawno-międzynarodową podstawę wzajemnych stosunków. W oparciu o tę podstawę została podjęta politologiczna analiza decyzyjna w ujęciu systemowym: zewnętrznym wejściem systemu jest obiektywna sytuacja polityczna (Polski, Ukrainy oraz sytuacja międzynarodowa); wejściem wewnętrznym są wartości i cele decydentów; proces decyzyjny jest konwersją polegającą na przekształcaniu wejść systemu w jego wyjścia; natomiast wyjście systemu stanowi decyzja polityczna (traktat) oraz jej implementacja. Wewnątrz poszczególnych rozdziałów zastosowano różne typy analizy decyzyjnej: czynnikową, aksjologiczną i matematyczną (teoria gier). Strukturę pracy wyznaczają kategorie analizy decyzyjnej: sytuacja decyzyjna, ośrodki decyzyjne, proces decyzyjny, decyzja i implementacja decyzji.

Stosunki polsko-ukraińskie przedstawione są z perspektywy złożonego procesu decyzyjnego. Zarówno dla Polski jak i Ukrainy, traktat i wzajemne zbliżenie było, aczkolwiek w różnym sensie funkcją ich stosunków z Rosją. W przypadku Polski głównym motywem decyzji był wyznacznik geopolityczny i będący niejako jego funkcją wyznacznik

podmiotowo-funkcjonalny, ujawniający się w określonych koncepcjach międzynarodowych ról Polski. Dla Ukrainy decyzja była przede wszystkim funkcją stosunków ukraińsko-rosyjskich. Decyzja o zawarciu traktatu była możliwa dzięki elitom politycznym i intelektualnym, wywodzącym się z byłych środowisk opozycji komunistycznej, zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie. Na poziomie opinii publicznej, odzwierciedlającym wzajemne postawy Polaków i Ukraińców wobec siebie, sytuacja decyzyjna nie sprzyjała zawarciu traktatu. Analiza porównawcza wykazała, że traktat polsko-ukraiński nie stanowi rozwiązania modelowego na tle pozostałych traktatów sąsiedzkich Polski. Podjęta w monografii próba odtworzenia procesu decyzyjnego na poziomie racjonalnym, ujętego w formę matematycznej teorii gier pozwoliła na stwierdzenie, że ostateczny kształt traktatu był nieznacznie bliższy stanowisku wyjściowemu Polski, ponieważ Ukraina przyjęła strategię zakładającą większy stopień kompromisu. Implementacja traktatu w latach 1992-2001 przebiegała asymetrycznie na poszczególnych płaszczyznach wzajemnych relacji, wykazując największą dynamikę na płaszczyźnie politycznej. W monografii przyjęłam również wyraźne założenie, że przyszły stan stosunków polsko-ukraińskich będzie funkcją nie tylko sytuacji w obydwu państwach, ale także oddziaływań w ramach dwóch połączonych triad: Polska–Unia Europejska–Ukraina oraz Polska–Rosja–Ukraina. Możliwe wektory oddziaływań w obydwu triadach pozwoliły na sformułowanie 9 scenariuszy przyszłych stosunków polsko-ukraińskich.

Do wątku scenariuszy w moich badaniach powróciłam w 2014 roku podejmując próbę ich weryfikacji (*Scenariusze stosunków polsko-ukraińskich. Próba weryfikacji*, [w:] *Stosunki polsko-ukraińskie 1991-2014. Próba bilansu*, M. Pietraś, M. Malskyj, B. Surmacz (red.) – publikacja przyjęta do druku). Weryfikacja scenariuszy potwierdziła słuszność przyjętego założenia, że stosunki polsko-ukraińskie w okresie 2001-2013 były funkcją nie tylko sytuacji w Polsce i na Ukrainie, ale również zachowań Unii Europejskiej i Rosji.

Problem stosunków polsko-ukraińskich i ich ewolucji był rozwijany również w innych publikacjach: *Stosunki Ukrainy z Polską*, [w:] *Ukraina w stosunkach międzynarodowych*, M. Pietraś, T. Kapuśniak (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007, ss.203-223; czy *Ewolucja polityki zagranicznej Polski wobec Ukrainy* [w:] *Europa Środkowo-Wschodnia w procesie transformacji i integracji*, H. Chałupczak, M. Pietraś, P. Tosiek (red.), Zamość 2010, s. 83-99. Zostałam również zaproszona do udziału w ogólnopolskim projekcie naukowym, zainicjowanym przez prof. dr hab. Teresę Łoś-Nowak, dotyczącym badania polityki zagranicznej państwa. Jego efektem jest publikacja *Polityka zagraniczna: aktorzy, strategie, potencjały*, T. Łoś-Nowak (red.), Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2011, w której jestem autorem rozdziału poświęconego polityce zagranicznej Ukrainy (*Ukraina: aspiracje*,

ograniczenia, nadzieje, [w:] *Polityka zagraniczna: aktorzy, strategie, potencjały*, T. Łoś-Nowak (red.), Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2011, s. 288-312).

Wyniki przeprowadzonych badań w tym zakresie prezentowałam również podczas konferencji naukowych w Polsce i zagranicą, m.in.:

1. Międzynarodowa konferencja naukowa „Poziomy aktywności Polski w środowisku międzynarodowym”, Legnica 15-17 maja 2002, referat: *Scenariusze stosunków polsko-ukraińskich*.
2. Międzynarodowa konferencja naukowa z okazji 10-lecia Wydziału Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Lwowskiego, Lwów 10-12 października 2002, referat: *Traktat polsko-ukraiński o dobrym sąsiedztwie: bilans dziesięciolecia*.
3. 34th National Convention American Association for Advancement of Slavic Studies, Pittsburgh 20-24 listopada 2002, referat: *Polish-Ukrainian Transborder Cooperation*
4. 35th National Convention American Association for Advancement of Slavic Studies, Toronto 19-23 listopada 2003, referat: *Polish Policy towards Eastern Neighbours*
5. Ogólnopolska konferencja naukowa „Problematyka zagraniczna w polskiej myśli politycznej XX wieku”, Kazimierz Dolny 17-19 maja 2005, referat: *Polityka Polski wobec wschodnich sąsiadów po 1989 roku*
6. Seminarium eksperckie „Polska a aspiracje unijne Ukrainy i Turcji”, pod patronatem prof. Adama Daniela Rotfelda, Ministra Spraw Zagranicznych RP, Lublin, 14-15 czerwca 2005, referat: *UE w polityce zagranicznej Ukrainy*
7. Międzynarodowa konferencja naukowa „Europa Środkowo-Wschodnia w procesie transformacji i integracji. Wymiar polityczny”, Zamość, 14-15 maja 2009, referat: *Ewolucja polityki zagranicznej Polski wobec Ukrainy*
8. Międzynarodowa konferencja naukowa „Stosunki polsko-ukraińskie 1991-2013. Próba bilansu”, Lublin 14-15 listopada 2013, referat: *Scenariusze stosunków polsko-ukraińskich – próba weryfikacji*

Warto również nadmienić, że byłam jednym z inicjatorów i organizatorów dosyć wyjątkowego projektu, dotyczącego uczczenia pamięci i dorobku naukowego profesora Ziemowita Jacka Pietrasia. Książka *Teoria i praktyka stosunków międzynarodowych. Dziedzictwo intelektualne Profesora Ziemowita Jacka Pietrasia*, M. Pietraś, H. Dumala, B. Surmacz, A. Ziętek (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin 2014, której jestem współredaktorem, ma na celu identyfikację dziedzictwa intelektualnego Profesora we współcześnie prowadzonych badaniach politologicznych w Polsce. Zaproszenie do publikacji przyjęło grono wybitnych polskich badaczy stosunków międzynarodowych. Książka jest

również formą wyrażenia szacunku dla naszych Mistrzów, co, jak zaznaczają redaktorzy tomu, powinno być trwałym standardem kultury środowiska akademickiego.

Granty, stypendia, wyjazdy studyjne

Ostatni grant indywidualny realizowałam tuż przed uzyskaniem stopnia doktora. Był to grant indywidualny Research Support Scheme, przyznany przez Open Society Institute na projekt *Polish-Ukrainian Relations in the Context of Systemic Transformation in Poland and Ukraine*. Obecnie na zaproszenie Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie uczestniczę jako ekspert w realizacji projektu *Wypracowanie systemowych rozwiązań i mechanizmów na rzecz koordynacji działań współpracy transgranicznej*, współfinansowanego ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych („Wsparcie wymiaru samorządowego i obywatelskiego polskiej polityki zagranicznej 2015”) i koordynowanego przez Urząd Marszałkowski w Lublinie.

W 2010 roku byłam również recenzentem grantu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z zakresu polityki zagranicznej Ukrainy.

Ponadto realizowałam krótkie studyjne pobyty naukowe: Uniwersytet Lwowski, Rutgers University (USA), Center for the Study of Post-Communist Societies (University of Maryland, USA), London School of Economics.

Nagrody i wyróżnienia:

1. Nagroda indywidualna Ministra Edukacji i Sportu w 2003 roku za monografię *Współczesne stosunki polsko-ukraińskie. Politologiczna analiza traktatu o dobrym sąsiedztwie*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002
2. Nominacja do Nagrody im. Jerzego Giedroycia w 2004 roku za monografię *Współczesne stosunki polsko-ukraińskie. Politologiczna analiza traktatu o dobrym sąsiedztwie*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002
3. Brązowy Krzyż Zasługi (2006)
4. Nagrody Dziekana Wydziału Politologii (2002, 2003, 2006)

6. Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzująca naukę

Działalność dydaktyczna

Prowadzę wykłady z następujących przedmiotów:

- prawo międzynarodowe publiczne na kierunku stosunki międzynarodowe oraz kierunku bezpieczeństwo narodowe na studiach pierwszego stopnia

- podstawy stosunków międzynarodowych na kierunku bezpieczeństwo międzynarodowe na studiach pierwszego stopnia
- prawo dyplomatyczne i konsularne na studiach drugiego stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe

Prowadzę również ćwiczenia i konwersatoria z przedmiotów:

- Organizacja i techniki służby zagranicznej na kierunku stosunki międzynarodowe na studiach pierwszego stopnia
- Protokół dyplomatyczny na studiach drugiego stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe
- Korespondencja dyplomatyczna na studiach drugiego stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe

Decyzją Rady Wydziału Politologii UMCS pełnię funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Sergiusza Kuczyńskiego *Dyplomacja gospodarcza Polski w XXI wieku*.

Byłam również promotorem około 100 prac licencjackich na kierunku stosunki międzynarodowe w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, a także recenzentem ponad 150 prac licencjackich i magisterskich na Wydziale Politologii UMCS oraz w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie.

Działalność organizacyjna

W swojej karierze akademickiej byłam organizatorem lub współorganizatorem kilku konferencji międzynarodowych i ogólnopolskich. Przed uzyskaniem stopnia doktora współorganizowałam dwie duże konferencje międzynarodowe: *Transnational Future of Europe* (1990) i *The Future of East-Central Europe* (1994). Po doktoracie organizowałam lub uczestniczyłam w komitetach organizacyjnych następujących konferencji:

1. Ogólnopolska konferencja naukowa „Teoria i praktyka stosunków międzynarodowych. Dziedzictwo intelektualne Profesora Ziemowita Jacka Pietrasia”, Lublin 21 listopada 2014
2. Międzynarodowa konferencja naukowa „Stosunki polsko-ukraińskie 1991-2013. Próba bilansu”, Lublin 14-15 listopada 2013
3. Międzynarodowa konferencja naukowa „Mniejszości narodowe, etniczne i językowe w Unii Europejskiej”, Lublin, wrzesień 2011

4. Ogólnopolska konferencja naukowa „Nowe oblicza dyplomacji”, Lublin 22 października 2009

Ponadto pełniłam następujące funkcje organizacyjne:

1. Koordynator współpracy Wydziału Politologii z Wydziałem Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu im. Ivana Franki we Lwowie oraz Wydziałem Nauk Humanistycznych i Społecznych Akademii Kijowsko-Mohylańskiej w Kijowie (1993-2004)
2. Pełnomocnik Rektora ds. studiów drugiego stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe w Kolegium UMCS w Radomiu (2002-2006)
3. Przewodniczący Wydziałowego Zespołu Programowego na kierunku stosunki międzynarodowe (2006-2008)
4. Członek Wydziałowego Zespołu Programowego i ds. Jakości Kształcenia na kierunku stosunki międzynarodowe (2012-)
5. Sekretarz Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na kierunkach politologia i stosunki międzynarodowe (2001-2006)
6. Przedstawiciel pracowników niesamodzielných w Radzie Wydziału Politologii (2005-2008)
7. Elektor w wyborach Rektora UMCS (dwukrotnie: 2008 i 2012)

Popularyzacja nauki

1. Jestem współautorką (wraz z dwoma nauczycielami z I LO im. Stanisława Staszica w Lublinie Z. Smutkiem i J. Maleską) recenzowanych podręczników *Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik do liceum ogólnokształcącego*, wydanego przez Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON (recenzent prof. R. Bäcker). Po raz pierwszy podręczniki zostały wydane w 2002 roku: *Wiedza o społeczeństwie. Zakres podstawowy. Podręcznik*. Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON, Rumia 2002; *Wiedza o społeczeństwie. Zakres rozszerzony. Podręcznik*. Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON, Rumia 2002. W 2012 roku, w związku ze zmianą podstaw programowych opublikowano 2 nowe części podręcznika: *Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik do liceum ogólnokształcącego*, część 1, Wydawnictwo OPERON, Gdynia 2012; *Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik do liceum ogólnokształcącego*, część 2, Wydawnictwo OPERON, Gdynia 2012. Podręcznik cieszy się dużym uznaniem i jest powszechnie stosowany przez nauczycieli szkół średnich w Polsce.
2. W latach 2002-2008 aktywnie współpracowałam z instytucjami samorządu terytorialnego (Urząd Marszałkowski w Lublinie), Urzędem Wojewódzkim w

Lublinie oraz z Biurem Tłumaczeń Skrivanek w Lublinie prowadząc szkolenia z zakresu protokołu dyplomatycznego.

3. Uczestniczę jako ekspert w realizacji projektu *Wypracowanie systemowych rozwiązań i mechanizmów na rzecz koordynacji działań współpracy transgranicznej*, współfinansowanego ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych („Wsparcie wymiaru samorządowego i obywatelskiego polskiej polityki zagranicznej 2015”) i koordynowanego przez Urząd Marszałkowski w Lublinie.
4. Od 2006 roku prowadzę wykłady z zakresu stosunków międzynarodowych dla uczniów liceów ogólnokształcących w Lublinie i województwie lubelskim.
5. Prowadzę wykłady i warsztaty z zakresu protokołu dyplomatycznego w ramach Lubelskiego Festiwalu Nauki.
6. Współpraca z mediami – brałam udział jako zaproszony gość i ekspert w sprawach Ukrainy w audycjach I Programu Radia Polskiego „Polska i Świat”, audycjach Radia Lublin; wywiady z zakresu problemów międzynarodowych, a także protokołu dyplomatycznego dla prasy lubelskiej.

Członkostwo w instytucjach i towarzystwach naukowych

Jestem członkiem:

- Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych (przewodniczący Sądu Koleżeńskiego Oddziału w Lublinie),
- Fundacji Badań Międzynarodowych (fundator i członek Zarządu),
- Towarzystwa Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie

